

EUROOPA PARLAMENT

2004

2009

Väliskomisjon

ESIALGNE
2007/2000(INI)

22.5.2007

RAPORTI PROJEKT

Euroopa ühise energiaalase välispoliitika suunas
(2007/2000(INI))

Väliskomisjon

Raportöör: Jacek Saryusz-Wolski

Arvamuse koostaja: Lena Ek, tööstuse, teadusuuringute ja energeetikakomisjon

(*) Komisjonidevaheline tõhustatud koostöö – kodukorra artikkel 47

PR_INI

SISUKORD

lehekülg

EUROOPA PARLAMENDI RESOLUTSIOONI ETTEPANEK.....3

EUROOPA PARLAMENDI RESOLUTSIOONI ETTEPANEK

Euroopa ühise energiaalase välispoliitika suunas liikumise kohta (2007/2000(INI))

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse komisjoni rohelist raamatut „Euroopa strateegia säästva, konkurentsivõimelise ja turvalise energia tagamiseks” (KOM (2006)0105);
 - võttes arvesse komisjoni ja nõukogu kõrge esindaja ühisdokumenti energiapolitiitika välisaspektide kohta, mis esitati 15. ja 16. juunil 2006 toimunud Euroopa Ülemkogule;
 - võttes arvesse Euroopa Parlamendi 18. mai 2006. aasta seisukohta ettepaneku kohta võtta vastu nõukogu otsus energiaühenduse lepingu sõlmimise kohta Euroopa Ühenduse poolt¹;
 - võttes arvesse Euroopa Parlamendi 23. märtsi 2006. aasta resolutsiooni Euroopa Liidu energiavarustuse kindluse kohta²;
 - võttes arvesse Euroopa Parlamendi 1. juuni 2006. aasta resolutsiooni energiatõhususe roheline raamatu kohta ehk kuidas saavutada vähemaga rohkem³;
 - võttes arvesse oma 14. detsembri 2006. aasta resolutsiooni Euroopa strateegia säästva, konkurentsivõimelise ja turvalise energia tagamiseks⁴;
 - võttes arvesse 23.–24. märtsi 2006. aasta Euroopa Ülemkogu järeldusi seoses Euroopa energiapolitiitikat käsitleva roheline raamatu kinnitamisega Euroopa Ülemkogu poolt ning 15.–16. juuni 2006. aasta järeldusi seoses komisjoni ja kõrge esindaja ühisdokumendiga energiavarustuskindluse välisaspektide kohta;
 - võttes arvesse Euroopa põhiseaduse lepingut, mille kohaselt energiapolitiitika on valdkond, kus liikmesriikidel on jagatud pädevus;
 - võttes arvesse komisjoni teatist Euroopa Ülemkogule ja Euroopa Parlamendile pealkirjaga „Euroopa energiapolitiitika” KOM (2007) 0001;
 - võttes arvesse komisjoni teatist nõukogule ja Euroopa Parlamendile pealkirjaga „Musta mere sünergia – uus piirkondlik koostööalgatus” (KOM (2007) 0160);
 - võttes arvesse 8.–9. märtsi 2007. aasta Euroopa Ülemkogu järeldusi ja Euroopa Ülemkogu Euroopa energiapolitiitika tegevuskava aastateks 2007–2009;
 - võttes arvesse kodukorra artiklit 45;
 - võttes arvesse väliskomisjoni raportit ja tööstuse, teadusuuringute ja energeetikakomisjoni, arengukomisjoni, rahvusvahelise kaubanduse komisjoni ning keskkonna-, rahvatervise- ja toiduohutuse komisjoni arvamusi (A6–0000/2007),
- A. arvestades, et energiajulgeolekut tuleb pidada Euroopa Liidu üldise julgeoleku elutähtsaks osaks, samuti Euroopa majandusliku ja sotsiaalse arengu võtmetähtsusega elemendiks;

¹ ELT C 297 E, 7.12.2006, lk 340.

² ELT C 292 E, 1.12.2006, lk 112.

³ ELT C 298 E, 8.12.2006.

⁴ Vastuvõetud tekstid, P6_TA(2006)0603.

- B. arvestades, et praegu sõltutakse energiavarustuse osas üha enam üsna ebastabiilsetest ja ebademokraatlikest riikidest ning sellest tulenevalt on üksnes riigi tasandil tehtavad jõupingutused energia varustuskindluse tagamiseks osutunud ebapiisavaks ja need ei taga kõigi ELi liikmesriikide pikaajalisi huve;
- C. arvestades, et ainult turujõud ei suuda tagada energia varustuskindlust, sest maailma suurimatest energiaettevõtetest on mõnede puhul tegu riiklike monopolidega, mida kasutatakse välis- ja kaubanduspoliitika teostamise vahenditena ning mis ei tegutse vastavalt õiglase ja läbipaistva turu eeskirjadele;
- D. arvestades, et energiaga varustamist on kasutatud poliitilise surve avaldamiseks transiit- ja saajariikidele;
- E. arvestades, et praegu on gaasisektor väliste ohtude suhtes kõige enam haavatav;
- F. arvestades, et solidaarsusel ja mitmekesistamisel põhinev Euroopa ühine energiaalane välispoliitika looks sünergiat, tagades Euroopa Liidu kindla energiavarustuse ja suurendaks ELi tugevust ja usaldusväärsust globaalse toimijana;
- G. arvestades, et energiavarustuse alane tihe koostöö on üks tõhusamatest ja hädavajalikumatest usaldust suurendavatest meetmetest Euroopa Liidu ja naaberriikide vahelistes suhetes,
 1. nõuab Euroopa ühise energiaalase välispoliitika väljatöötamist, mis tagaks kogu ELi energiajulgeoleku, andes seega riiklikul tasandil tehtavatele jõupingutustele olulist lisaväärtust;
 2. rõhutab, et ehkki peaks säilima liikmesriikide suveräänne õigus taha strateegilisi valikuid energiaallikate osas, ekspluaterida oma energiavarusid ja otsustada tarnestruktuuride üle, on siiski vaja välja töötada konkreetset sätteid ja lisada need ühenduse lepingutesse, mis viiks varustuskindlust, transiiti ja investeringuid hõlmava Euroopa ühise energiaalase välispoliitika loomiseni;
 3. toetab Euroopa ühise energiaalase välispoliitika suunas liikumisel järkjärgulist lähenemist;
 4. kutsub nõukogu ja komisjoni üles koostama 2007. aasta lõpuks sellise poliitika väljatöötamise konkreetset tegevuskava, milles oleks näidatud lühiajalised, keskmise tähtajaga ja pikaajalised eesmärgid, sihid ja sammud koos nende rakendamise konkreetse ajakavaga;
 5. kutsub komisjoni üles esitama aasta eduaruannet eespool nimetatud eesmärkide saavutamise kohta, selleks et Euroopa Parlament saaks Euroopa ühist energiaalast välispoliitikat teraselt jälgida;
 6. kutsub komisjoni üles koostama aastaaruandeid energiasektori siseturu eeskirjade järgimise kohta, eriti seoses läbipaistvuse ja ELi konkurentsioõiguse järgimisega kolmandate riikide äriühingute, eriti peamiste tarnijate ja kõigi nende tütarettevõtete poolt;
 7. nõuab, et kiiresti nimetataks ametisse ühise välis- ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja alluvuses tegutsev energeetika eriesindaja, kes Euroopa ühist energiaalast välispoliitikat koordineeriks;
 8. on veendunud, et energiaharta leping peaks olema Euroopa ühise energiaalase välispoliitika nurgakivi, kuna see on rahvusvahelise üldsuse energiasektori koostöö edendamise kõige olulisem vahend, mis paneb aluse õiglasele ja võrdsele kohtlemisele,

tagab investeeringute turvalisuse ja garanteerib eksproprieerimise ja/või riigistamise korral õiguse kompensatsioonile; kutsub komisjoni ja nõukogu üles jõuliselt nõudma energiaharta lepingu, sh selle transiidiprotokolli, kohaldamist oma peamistelt energiapartneritelt;

Aluspõhimõtted ja soovitud tegevuseks Euroopa ühise energiaalase välispoliitika raames

A. Mitmekesistamine

9. on seisukohal, et, arvestades ELi kasvavat sõltuvust piiratud arvust energiaallikatest, tarnijatest ja veeteedest, on väga tähtis toetada prioriteetseid algatusi, mille eesmärgiks on nende mitmekesistamine;
10. toetab kõigi ELi naabruses teostatavate mitmekesistamisprojektide (eriti nende, mille eesmärgiks on uute transpordikoridoride loomine, mis mitmekesistavad nii tarnijate kui marsruutide valikut, näiteks Kesk-Aasia – Taga-Kaukaasia – Euroopa koridor) prioriseerimist, eriti aga Euroopa jaoks ühist huvi pakkuvate projektide realiseerimist, nagu Nabucco torujuhtme ehitus ja Odessa-Gdanski projekt;
11. märgib, et on hädavajalik liikuda deklaratsioonidest edasi ja kuulutada välja pakkumiskutsed konkreetsete prioriteetsete projektide osas, nõuab, et ka energiavaldkonna eriesindaja vastutaks välismaise energia infrastruktuuri (Nabucco ja Odessa-Gdanski projektid) arendamise koordineerimise eest;
12. on arvamusel, et energiatarnete mitmekesistamise projektide elluviimine peaks olema üks tugevdatud Euroopa naabuspoliitika prioriteete, ja nõuab tootja- ja transiitriikide energiasektori investeerimiskliima ja regulatiivse raamistiku parandamise suuremat toetamist, tuginedes energiaharta lepingu põhimõtetele;
13. nõuab, et tunnistataks liikmesriikide erinevat olukorda energiaallikate valiku, impordist sõltuvuse ja infrastruktuuri osas ning toetab kõiki jõupingutusi, mille eesmärgiks on liikmesriikide praeguse tarnijatest või infrastruktuuri piirangutest sõltuvuse vähendamine;
14. toetab kõiki jõupingutusi, mille eesmärgiks on kõigi eespool nimetatud ettevõtmiste jaoks uute rahastamisvõimaluste leidmine, sh erilaenu Euroopa Investeerimispankalt, samuti sel eesmärgil ELi eelarves eelarveridade eraldamine, tingimusel, et see ei kahjusta ühegi liikmesriigi julgeolekut;
15. nõuab, pidades silmas rahastamisvahendite kasutamist prioriteetsete projektide toetamiseks, koostöö parandamist Euroopa Investeerimispanka ja EBRD vahel;

B. Ühtsus ELi huvide kaitsmisel

16. peab vajalikuks, et nõukogu arendaks välja pikaajalise strateegia ja raamistiku, mis viiks ühise energiaalase välispoliitika loomiseni, mis võimaldaks dialoogis peamiste tarnijariikidega asuda tugevamale positsioonile ja tugevdaks võimet rääkida ühel häälel;
17. lühiajalises perspektiivis kutsub liikmesriike üles teavitama muid liikmesriike ja komisjoni oma strateegilistest otsustest enne kolmandate riikidega energiaprojektide suhtes mis tahes kahepoolsete lepingute sõlmimist, mis võiksid mõjutada muude liikmesriikide ja ELi kui terviku huve;
18. keskpikas perspektiivis nõuab, et komisjonile antaks institutsioonilised volitused kolmandate riikidega energiatarnete osas ELi raamlepingute üle läbirääkimiste pidamiseks;

C. Solidaarsus kriisiolukordades

19. arvestades et solidaarsus ja energiajulgeolek on vajalikud siseturu sujuvaks toimimiseks, sh kõigi ettevõtjate võrdseks juurdepääsuks energiale, kutsub nõukogu ja liikmesriike üles looma ühenduse lepingutesse lisatavat solidaarsusmehhanismi, mis võimaldaks ELil kas tarnete häiretest, elutähtsa infrastruktuuri kahjustamisest või muudest sündmustest põhjustatud kriisiolukordades tõhusalt, kiiresti ja ühtselt tegutseda;
20. kutsub komisjoni üles toetama nn energiajulgeoleku klausli lisamist tootja- ja transiitriikidega sõlmitavatesse kaubandus-, assotsiatsiooni- ning partnerlus- ja koostöölepingutesse, milles sätestatakse käitumisreeglid ja selgesõnalised meetmed juhuks, kui üks partneritest põhjustab tarnekatkestusi;
21. soovib tarnehäiretele reageerimiseks tõhusa mehhanismi loomist, sh meetmed hoiatussüsteemide tõhusaks kasutamiseks, samuti energiakriisi puhuks infrastruktuuri loomist, eriti gaasisektoris, millega puuduses olevaid liikmesriike aidata;

D. Tihedam koostöö suuremate tootja-, transiit- ja tarbijariikidega

22. kutsub ELi ja liikmesriike üles pidama aktiivselt tihedat dialoogi kõigi suuremate tootja-, transiit- ja tarbijariikidega;
23. toetab kõiki samme, mille eesmärgiks on kolmandate riikidega sõlmitud energiapartnerluse kaudu energiasektori läbipaistvuse ja parema halduse edendamine, selleks et luua energiakaubandusele ja investeeringutele vastastikku kasulik, avatud, läbipaistev, mittediskrimineeriv, stabiilne ja vastastikkuse põhimõttele tuginev õiguskeskkond;
24. rõhutab et globaalse soojenemise probleemi leevendamiseks ning alternatiivsete ja taastuvate energiaallikate väljaarendamiseks on vaja arendada uurimis- ja arendustegevuse alast partnerlust suurimate ELi mittekuuluvate tarbijariikidega;
25. rõhutab eriti USAGA peetava tihedama dialoogi tähtsust; kutsub ühenduse institutsioone üles seadma sihiks USAGA energiajulgeoleku alase partnerluse loomist;
26. toetab komisjoni algatusi tihedama energiaalase dialoogi arendamiseks Taga-Kaukaasia, Kaspia mere ja Kesk-Aasia piirkondade riikidega; tervitab ELi liikumist kriitilise ja konstruktiivse dialoogi lähenemise suunas seoses selle piirkonna riikidega, milles on tasakaalus ELi huvi oma nafta ja gaasitarnete mitmekesistamiseks ja kõnealustes riikides poliitiliste reformide saavutamise eesmärk;
27. nõuab Euroopa naabruspoliitika olemasolevate mehhanismide arendamist ja uute loomist, mis viiksid tihedamale koostööle transiitriikidega – Ukraina, Valgevene, Moldova, Taga-Kaukaasia riikide ja samuti Türgiga – selleks, et soodustada turu toimimise suuremat läbipaistvust ja saavutada stabiilsed tarded ja transiit;
28. kutsub komisjoni üles töötama välja vahendid ja mehhanismid, mis võimaldaksid naaberriikidega transiidi jälgimisel ja analüüsimisel paremini koostööd teha, suurendades seega ELi võimet kriisiolukordi vältida ning kriisi korral tõhusamalt ja kiiremini reageerida;
29. rõhutab ELi ja Venemaa vahelise energiapartnerluse tähtsust, osutades samas, et Venemaa sõltub oma energiaekspordis jätkuvalt peaaegu täies ulatuses EList; rõhutab, et energiaharta leping on juba praegu Venemaale siduv, kuna viimane on nõustunud selle

artikli 45 lõikega 1; peab energiaharta lepingu põhimõtete ülevõtmist partnerlus- ja koostöölepingusse üleliigseks¹;

30. kutsub nõukogu ja komisjoni üles kasutama oma mõjujõudu, et veenda Venemaad võtma kohustusi energia tootmise ja tarnimise õiglase ja läbipaistva turu osas; on seisukohal, et toetus Venemaa ühinemisele WTOga peaks sõltuma sellest, kas Venemaa ratifitseerib energiaharta lepingu ja selle transiidiprotokollid;
 31. kutsub komisjoni üles koostama aruannet gaasitarnete sihtkohta puudutavate klauslite kohta, mis *de facto* takistavad siseturul gaasi reeksporti, ja kutsub komisjoni üles jõustama mis tahes selliste klauslite tühistamist, kuivõrd need on ELi õigusega keelatud;
 32. nõuab tugevamat dialoogi Hiina, India, Brasiilia ja muude arengumaadega stabiilse ja prognoositava, õiglastel ja läbipaistvatel eeskirjadel põhineva globaalse energiaturu loomiseks;
 33. nõuab energiasektoris tihedamaid suhteid Lähis-Ida ja Põhja-Aafrikaga, tervitades nõukogu algatust Aafrika ja Euroopa vahelise energiapartnerluse loomiseks;
 34. kutsub komisjoni ja nõukogu üles aktiivselt vastu seisma mis tahes oligopoolse turu suundumustele, näiteks gaasikartelli loomise ohule;
 35. toetab kõiki mitmepoolsete tehniliste algatuste, näiteks ülemaailmse jääkgaaside põletamise vähendamise partnerluse, mäetööstuse läbipaistvuse algatuse, rahapesuvastase töökonna, Rahvusvahelise Finantskorporatsiooni nn ekvaatori põhimõtete ja Inogate'i programmi tugevdamise meetmeid;
 36. kutsub nõukogu üles ELi sees ja ELi lähinaabruses paikneva elutähtsa energiainfrastruktuuri kaitse strateegia loomisele;
 37. nõuab teadlikkuse tõstmiseks Euroopa ühise energiaalase välispoliitika kohta ELi kodanike seas teavituskampania abil avaliku arutelu käivitamist;
- o
- o o
38. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, komisjonile ning liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele.

¹ Energiaharta lepingu artikli 45 lõikes 1 on sätestatud, et harta on allkirjastamise ja ratifitseerimise vahepeal ajutiselt siduv riikidele, kes on selle allkirjastanud, kuid pole veel ratifitseerinud.